

Nu tăcea!

Cunoaște-ți drepturile și apără-le!

DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE FUNDAMENTALE ALE CONDAMNATULUI

Considerăm că acest ghid te va ajuta să-ți cunoști mai bine drepturile și obligațiile tale pe parcursul aflării în detenție.

Deținuții au dreptul:

- să fie informați despre drepturile și obligațiunile lor;
- la un tratament decent și amabil din partea administrației;
- la securitatea personală;
- să beneficieze în mod gratuit de asistență medicală și de medicamente;
- să înainteze cereri și plângeri (reclamații, propuneri, sesizări) administrației penitenciarului, organelor ierarhic superioare, instanțelor judiciare, procuraturii, Comitetului pentru plângeri, organelor autorităților publice centrale și administrației publice locale, organizațiilor neguvernamentale, precum și organizațiilor interstatale pentru apărarea și respectarea drepturilor omului;
- să comunice familiei și rudelor apropiate locul detenției;
- să dispună de timpul liber acordat în funcție de programul zilei, respectând regulile de comportament stabilite;
- să dispună de un cont personal de peculiu;
- să primească pachete cu provizii, colete, banderole și să păstreze produsele alimentare, cu excepția celor care necesită prelucrare termică înainte de a fi consumate și a băuturilor alcoolice;
- să procure și să primească în pachete lucruri de primă necesitate;
- să procure literatură, să aboneze și să primească ziare și reviste, fără a se limita numărul lor, din contul mijloacelor proprii sau ale altor persoane;
- să participe la acțiunile culturale și sportive, să frecventeze biblioteca, să practice jocurile de masă permise;
- să primească și să expedieze, din cont propriu, scrisori, telegrame și petiții, fără a se limita numărul lor, în modul și în condițiile stabilite de Codul de executare și Statul executării pedepsei de către condamnați;
- să se întâlnească cu avocații, persoanele ce au dreptul de a acorda asistență juridică, cu mediatorul sau alte persoane prevăzute de lege, frecvența cărora este nelimitată;
- la convorbiri telefonice de la telefonul public, din cont propriu, în modul și în condițiile stabilite de Codul de executare;
- la întrevederi cu rudele și alte persoane cu o durată și o frecvență determinată de legislație;

- la asistență juridică pe bază de contract din partea avocaților, precum și a altor persoane autorizate să acorde astfel de asistență;
- la pensie în mărimea stabilită de legislație, la atingerea vârstei de pensionare cu vechimea în muncă cuvenită și invaliditate, în condițiile legii;
- să practice orice confesiune;
- să expedieze rudelor sau altor persoane colete, pachete și banderole din cont propriu;
- în cazul decesului sau îmbolnăvirii grave a uneia din rudele apropiate sau în alte situații excepționale cu caracter personal, precum și în alte cazuri, în condițiile prevăzute de art. 236 al Codului de executare, deținuților li se acordă dreptul de a se deplasa fără escortă în afara penitenciarului pe o perioadă scurtă;
- deținuții penitenciarelor de tip semiînchis la regim de resocializare, suplimentar la cele enumerate, să aibă asupra lor și să utilizeze obiecte de valoare și bani.

Deținuții sînt obligați:

- să respecte întocmai cerințele Codului de executare, Statutului executării pedepselor și altor acte normative ce reglementează detenția persoanei;
- să respecte regulile de comportare, programul zilei și regimul de deținere stabilit în penitenciar;
- să îndeplinească necondiționat cerințele legitime ale personalului penitenciar;
- să se supună percheziției la intrare/ieșire din penitenciar, precum și pe perioada deținerii, cînd această măsură este solicitată de către personalul penitenciar;
- la percheziție să predea benevol obiectele, substanțele interzise, să se dezbrace, să scoată lucrurile din genți, sacoșe, rucsacuri, saci etc. și să le prezinte persoanelor care efectuează percheziția;
- să se abțină de la acțiuni sau activități care ar crea dificultăți la îndeplinirea obligațiilor de serviciu ale personalului penitenciar sau altor persoane;
- să se abțină de la acțiuni care ar înjosi demnitatea altor deținuți,

- a personalului penitenciar și altor persoane;
- la cererea personalului penitenciar și a altor persoane autorizate, să comunice numele și prenumele, precum și alte date de evidență solicitate;
- să se prezinte la solicitarea administrației, să dea explicații verbale și/sau în scris privind faptele și circumstanțele încălcării modului de executare a pedepsei și cerințelor regimului de deținere;
- la întâlnirea cu personalul penitenciar și cu persoanele sosite în vizită, să se ridice și să-i salute;
- la intrarea în celulă a personalului penitenciar, să se alinieze și să-l salute;
- să treacă examinarea medicală în scopul depistării bolilor infecțioase, iar la solicitarea personalului penitenciar — pentru depistarea consumului de băuturi alcoolice, substanțe stupefiante și toxice;
- să respecte regulile sanitaro-igienice și de igienă personală, să aibă exteriorul îngrijit și să păstreze îmbrăcămintea și lenjeria de pat eliberate de penitenciar;
- să mențină permanent curățenia în încăperile de detenție și de serviciu, la locurile de muncă, în celule și după deșteptare, să-și aranjeze paturile conform modelului stabilit și să facă pe rând, curățenie în celule;
- să aerisească zilnic încăperile unde sînt deținuți;
- să păstreze produsele alimentare și obiectele de folosință individuală în locurile și încăperile special amenajate;
- să iasă la plimbare și să respecte regulile stabilite de comportare și curățenie în curțile de plimbare. Eliberarea de la plimbare conform stării sănătății se efectuează numai cu permisiunea lucrătorului medical;
- să consume rațional energia electrică și apa;
- să aibă o atitudine grijulie față de bunurile și altă proprietate a penitenciarului;
- să respecte regulile securității antiincendiară și tehnica securității muncii;
- să fumeze numai în locuri special destinate;
- în caz de transfer în alt penitenciar sau la eliberarea din penitenciar, să se prezinte la ofițerul de serviciu în termenul stabilit;

- să mențină în ordine și să asigure prezența tăbliei, cu inscripția numelui — la pat, noptieră și la sacoșele cu lucrurile personale.

Deținuților li se interzice:

- insultarea sau săvîrșirea acțiunilor care jignesc demnitatea personalului penitenciar, deținuților și altor persoane;
- îndemnarea altor deținuți la săvîrșirea actelor de indisciplină;
- folosirea altor deținuți pentru servicii personale;
- crearea dificultăților personalului penitenciar, precum și altor persoane ce asigură ordinea de deținere, la îndeplinirea de către aceștia a obligațiilor de serviciu;
- săvîrșirea acțiunilor care amenință viața și sănătatea personală, precum și viața și sănătatea altor persoane;
- să aboneze, să primească, să procure, să păstreze și să răspîndească ediții, să vizioneze emisiuni televizate și filme, să audieze programe radio care propagă războiul, intoleranța etnică, națională, rasială sau religioasă, cultul violenței și cruzimii, precum și cele cu caracter pornografic;
- încălcarea liniei de pază a obiectelor penitenciarului;
- ieșirea fără permisiunea administrației din limitele sectoarelor izolate, obiectelor și atelierelor de muncă;
- aflarea fără permisiunea administrației în alte încăperi sau obiecte de muncă decît cele în care locuiesc ori muncesc;
- să stea în fața vizoarelor de la ușile celulelor, împiedicînd supravegherea;
- fumatul în celule, încăperi și spații de deținere, în timpul deplasării, precum și ieșirea din coloană fără permisiune;
- vînzarea sau înstrăinarea în alt mod altor deținuți a obiectelor, articolelor și substanțelor aflate în folosința personală;
- jocurile de cărți și alte jocuri de noroc;
- tatuarea lor și a altor persoane;
- folosirea cuvintelor argotice, obscenităților, înjurăturilor, atribuirea și însușirea poreclelor;
- atîrnarea ori lipirea pe pereți, noptiere și paturi a reproducțiilor,

ilustrațiilor, decupărilor din ziare și reviste;

- schimbarea fără permisiunea administrației a locurilor de dormit, amenajarea locurilor de dormit în încăperi de menire social-comunală și în alte încăperi de serviciu și auxiliare;
- instalarea fără permisiune la obiectele de muncă, de locuit și cu altă destinație ale penitenciarului a diverselor construcții, dulapuri, seifuri etc.;
- folosirea utilajului pentru ascuțire, a instrumentelor, energiei electrice, mecanismelor și altor materiale în alte scopuri decât cele de producere;
- organizarea grevelor, demonstrațiilor, altor acțiuni de masă fără permisiunea administrației penitenciare;
- vizitarea manifestărilor cultural-educative și sportive pe timp de noapte, precum și practicarea acestora;
- prepararea bucatelor în încăperile de detenție, de serviciu și la obiectele de muncă;
- consumul de băuturi alcoolice și prepararea lor;
- urcarea pe acoperișurile blocurilor, atelierelor și altor construcții;
- stabilirea contactelor cu deținuții din alte celule în timpul aflării în carantină, izolator disciplinar, deplasare, escortă, însoțire la plimbare etc.
- împiedicarea supravegherii;
- părăsirea fără permisiunea administrației a locurilor de muncă, sectorului de detenție sau altor încăperi în care au loc acțiuni în masă;
- creșterea animalelor, păsărilor și practicarea agriculturii, viticulturii etc., cu excepția cazurilor antrenării în muncă la lucrările respective;
- folosirea aparatelor de încălzit de confecționare manuală;
- conectarea, fără autorizația administrației, la rețelele electrice sau modificarea lor, intervenția în funcționarea sistemului de încălzire și de aprovizionare cu apă, folosirea aparatelor electrice de încălzire a apei cu puterea mai mare de 250W;
- confecționarea fără permisiune a obiectelor și mărfurilor de larg consum;
- folosirea tehnicii audio sau video în celule, în celulele vagonului sau automobilului special, precum și păstrarea și folosirea lor la obiectele de producție fără autorizația administrației.

În textul de mai jos vei afla ce includ printre cele mai importante drepturi, garantate de lege persoanelor în detenție

Asigurarea securității personale a deținuților

La apariția pericolului pentru securitatea personală ești în drept să adresezi oricărui dintre persoanele cu funcție de răspundere a penitenciarului o cerere privind asigurarea securității personale. În acest caz, persoana cu funcție de răspundere este obligată să întreprindă imediat măsuri pentru asigurarea securității personale.

Asigurarea libertății conștiinței și libertății profesionale a deținuților

Ai dreptul să alegi orice religie. Ești în drept să acționezi în conformitate cu religia pe care o profesezi în condițiile prevăzute de Codul de executare și de Statutul executării pedepsei de către condamnați.

În penitenciare poți să participi la oficierea serviciilor divine și ritualurilor religioase, să folosești obiecte sau literatură religioasă. În acest scop, administrația penitenciarului pune la dispoziție încăperi speciale.

Accesul deținuților la informație

Ai dreptul de acces la informația difuzată prin mijloacele de informare în masă. Administrația penitenciarului are obligația să asigure accesul liber la informație.

În dependență de regimurile de deținere poți utiliza aparatul de radio, televizorul, casetofonul personal sau orice alte aparate autorizate de către administrația penitenciarului, cu condiția achitării plății pentru energia electrică consumată.

Ai dreptul să procuri din contul mijloacelor proprii sau ale altor persoane literatură, să abonezi și să primești ziare și reviste fără a se limita numărul acestora.

Asigurarea accesului la dispozițiile legale și documentele privind executarea pedepselor privative de libertate

Odată cu intrarea în penitenciar trebuie să îți se aducă la cunoștință, în limba pe care o înțelegi, dispozițiile legale în ceea ce privește drepturile și obligațiile cu privire la ispășirea pedepsei în baza: Codului penal referitoare la executarea pedepsei, Codului de Executare,

Statutului executării pedepsei de către condamnați, Legii privind accesul la informație, dispozițiile ordinelor emise în temeiul Codului de Executare și ale regulamentului de ordine interioară a penitenciarului, precum și modificările acestora. Textele dispozițiilor legale trebuie să fie afișate în locurile accesibile ale penitenciarului.

Correspondența și convorbirile telefonice ale deținuților

Ai dreptul să primești și să expediezi din cont propriu, scrisori, telegrame și petiții fără a se limita numărul lor.

Correspondența cu avocatul, cu Comitetul pentru Plîngeri, organele de urmărire penală, procuratura, instanța de judecată, autoritățile administrației publice centrale, organizațiile internaționale interguvernamentale care asigură protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului nu poate fi supusă cenzurii.

Ai dreptul la cel puțin o convorbire telefonică la două săptămâni, cu o durată de 10 minute, cu soțul, cu o rudă sau cu o altă persoană la dorință.

Primirea și expedierea coletelor, pachetelor cu provizii și a banderolelor

Ai dreptul să primești pachete cu provizii, colete și banderole în număr nelimitat.

Coletele, pachetele cu provizii și banderolele le deschizi în prezența lucrătorului medical și sub supravegherea reprezentantului administrației penitenciarului.

Banii transferați pe numele tău se depun la contul de peculiu.

Poți expedia soțului, rudelor apropiate sau unei alte persoane, prin colet sau banderolă, lucruri personale, iar mijloacele bănești aflate la contul tău de peculiu - prin mandat poștal.

Procurarea de către deținuți a produselor alimentare și obiectelor de primă necesitate

Poți procura, suplimentar la rația alimentară gratuită, produse alimentare și obiecte de primă necesitate din mijloacele bănești obținute din munca prestată în timpul executării pedepsei, din pensia sau indemnizațiile primite, precum și din alte mijloace bănești aflate la contul de peculiu.

Invalizii de gradul I și II, pensionarii, femeile condamnate gravide sau femeile condamnate care au cu sine copii, suplimentar la rația

alimentară gratuită, pot folosi, fără restricții, banii aflați la contul lor de peculiu pentru procurarea produselor alimentare și obiectelor de primă necesitate.

Întrevederile deținuților

Ai dreptul la întrevederi de scurtă și de lungă durată. Întrevederile de lungă durată pot avea loc în afara penitenciarului, cu dreptul de aflare a condamnatului împreună cu membrii familiei.

Întrevederile de scurtă durată cu soțul, rudele, iar în cazuri excepționale, cu autorizația administrației penitenciarului, cu o altă persoană se acordă pe o durată de 1-4 ore.

Întrevederile de lungă durată cu soțul, rudele, iar în cazuri excepționale, cu autorizația administrației penitenciarului, cu o altă persoană se acordă pe o durată de la 12 ore la 3 zile.

Ai dreptul la cel puțin o întrevedere de scurtă durată pe lună și la cel puțin 4 întrevederi de lungă durată pe an. Întrevederile de lungă durată nu se acordă dacă te afli în regim inițial și detențiune pe viață.

Frecvența întâlnirilor cu avocatul, cu persoanele care au dreptul de a acorda asistență juridică, cu mediatorul sau cu alte persoane prevăzute de lege nu este limitată.

Nu pot fi acordate întrevederi de lungă durată dacă ești bolnav de tuberculoză în formă activă. Întrevederile de lungă durată în cazul dat sunt înlocuite cu întrevederi de scurtă durată.

Plimbările deținuților

Dacă regimul de detenție îți limitează aflarea la aer liber, ai dreptul la o plimbare zilnică cu o durată de cel puțin o oră, iar dacă ești minor — de cel puțin 2 ore.

Deplasarea condamnaților fără escortă sau însoțire

Care condamnați au dreptul de a se deplasa fără escortă?

Condamnatul care execută pedeapsa închisorii în regim de resocializare sau care este lăsat să execute lucrări de deservire gospodărească în izolatorul de urmărire penală, precum și condamnatului care este încadrat în programul de pregătire pentru libertate li se poate acorda dreptul de a se deplasa fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului dacă a executat cel puțin 1/3 din termenul de pedeapsă, este caracterizat pozitiv și dacă aceasta o cere specificul muncii sau lucrărilor executate.

Este interzisă deplasarea fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului:

- dacă ai săvârșit o infracțiune ce constituie recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă,
- dacă ai săvârșit o infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă,
- dacă te afli în penitenciarul respectiv mai puțin de 6 luni,
- dacă ai sancțiuni disciplinare nestinse,
- dacă ai comis infracțiune intenționată în perioada executării pedepsei,
- dacă ești bolnav de tuberculoză în formă activă,
- dacă nu ai urmat tratamentul complet al bolii venerice, alcoolismului, toxicomaniei, narcomaniei,
- dacă suferi de tulburări psihice, ce nu exclud responsabilitatea.

În cazul în care ai încălcat regimul din penitenciar, orarul sau itinerarul deplasărilor, precum și în cazul schimbării specificului muncii sau lucrărilor executate și dispariției necesității deplasării în afara penitenciarului, șeful penitenciarului este în drept să-și anuleze dispoziția privind acordarea dreptului de a se deplasa fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului.

Deplasarea de scurtă durată în afara penitenciarului

Care condamnați pot avea deplasări de scurtă durată?

Poți beneficia în decursul anului, de cel puțin o deplasare de scurtă durată, de până la 5 zile, în afara penitenciarului pentru vizitarea familiei, rudelor, tutorelui sau curatorului, după caz dacă:

- execuți pedeapsa închisorii în regim comun sau de resocializare;
- ești încadrat în programul de pregătire pentru liberare;
- ești caracterizat pozitiv.

În ce cazuri un condamnat poate beneficia de deplasări de scurtă durată?

- În caz de deces, de boală gravă a soțului sau a unei rude apropiate, de calamitate naturală, care ți-a cauzat pagube materiale considerabile sau familiei tale și dacă întrunești condițiile de mai sus, poți beneficia de o deplasare de scurtă durată de până la 7 zile.
- Dacă întrunești condițiile de mai sus și ai copii în casele de copii ale penitenciarelor poți beneficia în decursul anului de cel puțin o deplasare de scurtă durată de până la 7 zile, pentru a-ți

aranja copiii la rude sau într-o altă casă de copii. De asemenea poți beneficia și de dreptul de a te deplasa, pe durata stabilită în Codul muncii, pentru participare la sesiune în instituțiile de învățământ superior sau mediu de specialitate.

- Dacă ai copii invalizi poți beneficia, cel puțin de două ori pe an, de o deplasare de scurtă durată, de până la 7 zile, pentru a-i vizita.

Consecințele neîntoarcerii condamnatului din deplasarea de scurtă durată?

În cazul circumstanțelor excepționale care împiedică revenirea în termenul stabilit, șeful organului afacerilor interne de la locul aflării este în drept, la cererea motivată, să-ți prelungească până la 3 zile termenul de revenire în penitenciar, fapt despre care comunică neîntârziat administrației penitenciarului.

În cazul în care nu ai revenit în penitenciar în termenul stabilit, organul afacerilor interne de la locul de destinație a deplasării, în baza demersului șefului penitenciarului, te va reține pentru escortarea la locul de deținere cel mai apropiat, fapt despre care informează administrația penitenciarului. În cazul în care nu ai fost reținut în decurs de 48 de ore din momentul parvenirii demersului, organul afacerilor interne, în termen de 24 de ore, informează administrația penitenciarului despre acest fapt, anexînd un raport asupra rezultatelor căutării. Administrația penitenciarului, adresează instanței de judecată un demers, cu anexarea materialelor necesare, pentru darea în căutare.

Care condamnați nu pot avea dreptul la deplasări de scurtă durată?

Deplasările nu se acordă dacă:

- ai săvârșit infracțiuni ce constituie recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă,
- dacă ai săvârșit infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave,
- dacă ai sancțiuni disciplinare nestinse,
- dacă ai comis infracțiuni intenționate în perioada executării pedepsei,
- dacă ești bolnav de tuberculoză în formă activă,
- dacă nu ai urmat tratamentul complet al bolii venerice, alcoolismului, toxicomaniei, narcomaniei,
- dacă suferi de tulburări psihice ce nu exclud responsabilitatea.

Organizațiile la care poți apela când ți se încalcă drepturile

- Centrul pentru Drepturile Omului din Republica Moldova
- Str. Sfatul Țării, 16, Chișinău, tel. 234800, 0 8002 8002 linia fierbinte în domeniul drepturilor omului – apel gratuit.
- Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova
- Str. Bănulescu Bodoni, 53 „B”, Chișinău, tel. 227396, 222618, 222844
- Institutul de Reforme Penale
- Str. București 23 „A”, Chișinău, tel. 210910
- Linia fierbinte IRP (consultații juridice minori): tel. 212313
- Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova (Comitetul de Plîngeri)
- Str. V. Alecsandri, 13, of. 24, Chișinău, tel. 729352, 280512
- Societatea Internațională pentru Drepturile Omului – Secțiunea Republica Moldova
- Str. D. Riscanu 20/2, lit. «A», tel. 433327, 45-03-80